

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL

DEPARTMENT OF NEPALI

POST GRADUATE SYLLABUS SEMESTER SYSTEM Effective from August 2009

FIRST SEMESTER		
COURSE	SUBJECT	MARKS
101	Samanya Bhasha Vijnanan	50
102	Nepali Kavita (Tesro Ayam Purva)	50
103	Sahityetihasa Shastra Ra Nepali Sahityako Itihas (Lekhanathpurva)	50
104	Nepali Katha (Tesro Ayampurva)	50
105	Akhyanetar Nepali Gadya Sahitya	50
106	Nepali Natak Ra Rangamancha	50

Continuing Evaluation	100
(a) Anusikshan (Tutorial)	50
(b) Sangosthi Patra (Seminar Paper)	25
(c) Samuhik Paricharcha (Group Discussion)	25

SECOND SEMESTER		
COURSE	SUBJECT	MARKS
201	Nepali Lok Sahitya	50
202	Nepali Upanyas	50
203	Nepali Kavita (Tesro Ayamdekhi 1980 Samma)	50
204	Sahitya Tatwa	50
205	Nepali Bhasako Varnanatmak Adhyayan	50
206	Nepali Katha (Tesro Ayamdekhi Leela Lekhansamma)	50

Continuing Evaluation	100
(a) Samuhik Paricharcha (Group Discussion)	25
(b) Sangosthi Patra (Seminar Paper)	25
(c) Moukhik Pariksha (Viva-Voce)	50

THIRD SEMESTER		
COURSE	SUBJECT	MARKS
301	Purviya Sahitya Siddhanta	50
302	Paschatya Sahitya Siddhanta	50
303	Tulanatmak Bharatiya Sahitya	50
304	Prayogik Bhasavijnan	50
305	Adhunik Nepali Sahityako Itihas	50
306	Vishwa Sahityako Sarvekshan	50

Continuing Evaluation	100
(a) Samuhik Paricharcha (Group Discussion)	25
(b) Sangosthi Patra (Seminar Paper)	25
(c) Anushikshan (Tutorial)	50

FOURTH SEMESTER		
COURSE	SUBJECT	MARKS
401	Samakalin Sahitya Siddhanta	50
402	Nepali Sahityalochana	50
403	Pramukh Nepali Bhasik Evam Sahityik Andolan Ra Vadharu	50
404	Bharatiya Nepali Kavita	50
405-414	Vishes Adhyayan (Special Study)	100

Vishes Adhyayan (Special Study) wil be on any one of the following groups:

Samuha 'Ka' (Group 'Ka')

Mahakavi Laxmi Prasad Devakotaka Kavya-Kritiharu

Course: 405 - Mahakavi Devakotaka Mahakavya 50

Course: 406 - Mahakavi Devakotaka Khandakavya Ra
Futkar Kavitaru 50

Samuha 'Kha' (Group 'Kha')

Bharatiya Nepali Gadyakhyan

Course: 407 - Bharatiya Nepali Katha 50

Course: 408 - Bharatiya Nepali Upanyas 50

Samuha 'Ga' (Group 'Ga')

Lok Sahitya Shastra Ra Nepali Lok Sahitya evam Lok Sanskriti

Course: 409 - Lok Sahitya Shastra 50

Course: 410 - Nepali Lok Sahitya evam Sanskriti 50

Samuha 'Gha' (Group 'Gha')***Bharatiya Mahakavya Ra Khandakavya***

Course: 411 - Mahakavya 50

Course: 412 - Khandakavya 50

Samuha 'Nga' (Group 'Nga')***Bhasa Adhyayan Parampara Ra Pramukh Siddhanta***

Course: 413 - Bhasa Adhyayanko Bharatiya Parampara Ra Siddhanta 50

Course: 414 - Bhahsa Adhyayanko Paschayta Parampara Ra Siddhanta 50

Continuing Evaluation**100**

(a) Samuhik Paricharcha (Group Discussion) 25

(b) Sangosthi Patra (Seminar Paper) 25

OR

Laghu Shodh Pravandha (Term Paper)

(c) Moukhik Pariksha (Viva-voce) 50

उत्तर बङ्ग विश्वविद्यालय
नेपाली विभाग

स्नातकोत्तर पाठ्यक्रम

पहिलो सत्र

पाठ्यचर्या - १०१

सामान्य भाषाविज्ञान

५०

पाठ्य विषय:

- भाषा - स्वरूप, प्रकृतिगत विशेषता, क्षेत्र, माध्यम र भेद।
- सामान्य भाषाविज्ञानका आधारभूत मान्यता, द्विचरविरोधको अवधारणा।
- भाषाविज्ञानका प्रमुख विभाग :
ध्वनिविज्ञान - भाषिक ध्वनिको प्रकृति, ध्वनि उच्चारण प्रक्रिया, ध्वनिका भेद।
- भाषाविज्ञानका प्रमुख विभाग :
(क) वर्णविज्ञान-ध्वनि, वर्ण र अक्षरमा भेद, खण्डीय र खण्डेतर वर्ण, वर्णविज्ञानको विकास, वर्णविश्लेषण सिद्धान्त र प्रक्रिया।
(ख) रूपविज्ञान - रूपविज्ञानको विकास, रूप विश्लेषण सिद्धान्त र पद्धति, शब्द र पद निर्माण।
(ग) लिपिविज्ञान - लिपि, लिपि र भाषा, लिपिको उद्भव, लिपिका प्रकार, देवनागरी लिपि र यसका विशेषता।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. रामराज पन्त	भाषाविज्ञानको इतिहास।
२. चूडामणि बन्धु	भाषाविज्ञान।
३. बालकृष्ण पोखरेल
र वल्लभरुमणि दाहाल	ध्वनि प्रक्रिया र केही ध्वनि सिद्धान्त।
ध्वनिविज्ञान र नेपाली भाषाको ध्वनि परिचय।
४. माधवप्रसाद पोखरेल	
५. योगेन्द्र यादव र भीष्म
नारायण उप्रेती	भाषाविज्ञान।
६. माधवप्रसाद पोखरेल	नेपाली वाक्य व्याकरण।
७. भोलानाथ तिवारी	भाषाविज्ञान।
८. आचार्य देवेन्द्रनाथ शर्मा	भाषाविज्ञान की भूमिका।
९. कपिलदेव द्विवेदी	भाषाविज्ञान एवं भाषाशास्त्र।

१०. आर. एच. रबिन्स (अनु. डा. देवीदत्त शर्मा)	सामान्य भाषिकी: एक प्रारम्भिक सर्वेक्षण। भारतीय लिपियों का विकास।
११. गुणाकर मुले	ल्याङ्गवेज।
१२. ल्योनार्द ब्लुमफिल्ड	ए कोर्स इन मडर्न लिङ्ग्विस्टिक्स।
१३. सी. एफ. हकेट	ल्याङ्गवेज एन्ड लिङ्ग्विस्टिक्स।
१४. जोहन ल्योन्स	

पाठ्यचर्या - १०२ नेपाली कविता (तेस्रो आयामपूर्व)

५०

पाठ्य विषय:

- कविताको अर्थ, परिभाषा, तत्त्व, संरचनात्मक स्वरूप।
- पद्य कविता र गद्य कविता।
- कवितामा छन्द र लयको स्थिति एवम् उपयोगिता।
- काव्यका भेद-उपभेद।
- नेपाली कविताको सामाजिक, सांस्कृतिक र ऐतिहासिक पृष्ठभूमि, थालनी र विकासक्रम।

पाठ्यांश:

● वसन्त शर्मा	श्रीकृष्णचरित्र (खण्डकाव्य)।
● भानुभक्त आचार्य	रामायण (महाकाव्य)।
● मोतीराम भट्ट	मोतीराम भट्टका गजलहरू।
● लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा	शाकुन्तल (महाकाव्य)।
● गोपालप्रसाद रिमाल	सपनामा; भेट; दन्त्यकथा।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. गोपालप्रसाद रिमाल	आमाको सपना (कविता सङ्ग्रह)।
२. बाबुराम आचार्य	पुराना कवि र कविता (कविता सङ्ग्रह)।
३. दयाराम श्रेष्ठ (सम्पा.)	वीरकालीन कविता (कविता सङ्ग्रह)।
४. दयाराम श्रेष्ठ	नेपाली साहित्यका केही पृष्ठ।
५. दयाराम श्रेष्ठ	रामकथा परम्परा र भानुभक्तीय रामायण।
६. अभि सुवेदी	सिर्जना र मूल्याङ्कन।
७. केशवप्रसाद उपाध्याय	प्राथमिककालीन कवि र काव्य प्रवृत्ति।
८. केशवप्रसाद उपाध्याय	तरुण-तपसीको पुनर्मूल्याङ्कन।
९. केशवप्रसाद उपाध्याय	रिमाल: व्यक्ति र कृति।
१०. राममणि रिमाल	नेपाली काव्य र कवि।
११. सूर्यविक्रम ज्ञवाली र
अन्य(सम्पा)	भानुभक्त स्मारक ग्रन्थ।

१२. इन्द्रबहादुर राई (सम्पा)	भानुभक्तका कृति : अध्ययनहरू।
१३. बालचन्द्र शर्मा	भानुभक्त।
१४. वासुदेव त्रिपाठी	नेपाली कविताको सिंहावलोकन।
१५. वासुदेव त्रिपाठी	लेखनाथ पौड्यालका कवित्वको विश्लेषण र मूल्याङ्कन।
१६. रमेश श्रेष्ठ	नेपाली कविताका प्रवृत्ति।
१७. गणेशबहादुर प्रसाई	सुवानन्ददासदेखि राजीवलोचनसम्म।
१८. गणेशबहादुर प्रसाई	नेपाली कवितामा स्वच्छन्दतावादी काव्यधारा।
१९. ईश्वर बराल	सुवानन्ददासदेखि शम्भुप्रसादसम्म।
२०. ईश्वर बराल	देवकोटा र उनका महाकाव्य।
२१. भैरव अर्याल	नेपाली कवितामा प्रकृति।
२२. कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान (सम्पा)	साझा समालोचना।
२३. कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान	सिर्जनाको सेरोफेरो।
२४. कमल दीक्षित (सम्पा)	बुङ्गल (कविता सङ्ग्रह)।
२५. कमल दीक्षित(सम्पा)	अर्को एउटा बुङ्गल (कविता सङ्ग्रह)।
२६. कमल दीक्षित(सम्पा)	बुङ्गलको एउटा अर्को बाकस।
२७. कुमारबहादुर जोशी	महाकवि देवकोटा र उनका महाकाव्य।
२८. कुमारबहादुर जोशी	देवकोटाका कविता कृतिमा प्रकृति।
२९. कुमारबहादुर जोशी	देवकोटाका कविता यात्राको विश्लेषण र मूल्याङ्कन।
३०. कुमारबहादुर जोशी	देवकोटाका प्रमुख कविता कृतिको कालक्रमिक विवेचना।

पाठ्यचर्या -१०३

साहित्येतिहासशास्त्र र नेपाली साहित्यको इतिहास (लेखनाथपूर्व)

५०

पाठ्य विषय:

- साहित्येतिहासको अर्थ र परिभाषा
- इतिहास र साहित्येतिहासमा भेद साम्य।
- साहित्येतिहासको स्वरूप एवम् संरचना।
- साहित्येतिहास अध्ययनका सिद्धान्त र पद्धतिहरू।
- साहित्येतिहासको काल विभाजनका आधार, प्रयोजन, औचित्य र सीमा।
- नेपाली साहित्यको उद्भवको समाज-भाषिक एवम् सांस्कृतिक पृष्ठभूमि।
- नेपाली साहित्येतिहास लेखन परम्पराको समीक्षात्मक अध्ययन।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. यज्ञराज सत्याल

नेपाली साहित्यको भूमिका

२. तारानाथ शर्मा	नेपाली साहित्यको इतिहास
३. बालचन्द्र शर्मा	नेपाली साहित्यको इतिहास
४. बालकृष्ण पोखरेल	नेपाली भाषा र साहित्य
५. ठाकुरप्रसाद पराजुली	नेपाली साहित्यको परिक्रमा
६. दयाराम श्रेष्ठ 'सम्भव'	प्रारम्भिककालको नेपाली साहित्य: इतिहास र परम्परा
७. शरच्चन्द्र शर्मा भट्टराई	नेपाली साहित्यको इतिहास (माध्यमिक काल)
८. घनश्याम नेपाल	नेपाली साहित्यको परिचयात्मक इतिहास
९. दयाराम श्रेष्ठ 'सम्भव'	साहित्येतिहास: सिद्धान्त र सन्दर्भ
१०. केशवप्रसाद उपाध्याय	विचार र व्याख्या
११. सुमन राजे	साहित्येतिहास: स्वरूप तथा संरचना
१२. दीनानाथ शरण	नेपाली साहित्य का इतिहास
१३. Abhi Subedi	Nepali Literature: Background and History
१४. Kumar Pradhan	A History of Nepali Literature
१५. चूडामणि बन्धु	नेपाली साहित्यको इतिहास (प्रथम भाग)

पाठ्यचर्या-१०४ नेपाली कथा (तेस्रो आयामपूर्व)

५०

पाठ्य विषय:

- कथा - परिभाषा, स्वरूप र तत्त्व।
- कथा विधाको उद्भव र विकास।
- नेपाली कथाको पृष्ठभूमि, थालनी र विकासक्रमको परिचयात्मक अध्ययन।

पाठ्यांश:

गुरुप्रसाद मैनाली	परालको आगो।
रूपनारायण सिंह	बितेका कुरा; विध्वस्त जीवन।
शिवकुमार राई	प्रेमका सहिद; टीका।
इन्द्रबहादुर राई	जयमाया आफूमात्र लिखापानी आइपुगी; रोगग्रस्त।
हायमनदास राई	भेटेपछि; एक छिनको भूल।
भवानी भिक्षु	माधुरी नानी; सावित्रीको बाख्रो।
एम. एम. गुरुङ	एक खोला - दुई भङ्गाला।
गोवन्द गोठाले	खेल; प्रेम र मृत्यु।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. गुरुप्रसाद मैनाली	नासो (कथा सङ्ग्रह)।
२. रूपनारायण सिंह	कथा नवरत्न (कथा सङ्ग्रह)।
३. शिवकुमार राई	खहरे (कथा सङ्ग्रह)।

४. शिवकुमार राई	शिवकुमार राईका सात कथा (कथा सङ्ग्रह)।
५. इन्द्रबहादुर राई	विपना कतिपय (कथा सङ्ग्रह)।
६. हायमानदास राई	आँधी बेहरी (कथा सङ्ग्रह)।
७. भवानी भिक्षु	मैयाँ साहेब (कथा सङ्ग्रह)।
८. भवानी भिक्षु	गुनकेसरी (कथा सङ्ग्रह)।
९. एम. एम. गुरुङ	टिस्टा बग्छ सधैं जस्तो (कथा सङ्ग्रह)।
१०. गोविन्द गोठाले	प्रेम र मृत्यु (कथा सङ्ग्रह)।
११. ईश्वर बराल	झ्यालबाट (कथा सङ्ग्रह)।
१२. रत्नध्वज जोशी	नेपाली कथाको कथा।
१३. मोहनराज शर्मा	कथाको विकास प्रक्रिया।
१४. वासुदेव त्रिपाठी	विचरण।
१५. शरच्चन्द्र शर्मा भट्टराई	प्राचीन गद्याख्यान।
१६. शरच्चन्द्र शर्मा भट्टराई	माध्यमिक कालीन नेपाली गद्याख्यान।
१७. हरिप्रसाद शर्मा	कथाको सिद्धान्त र नेपाली कथा।
१८. दयाराम श्रेष्ठ 'सम्भव'	पच्चीस वर्षका नेपाली कथा।
१९. घनश्याम नेपाल	आख्यानका कुरा।
२०. अविनाश श्रेष्ठ (सम्पा)	भारतीय नेपाली कथा (कथा सङ्ग्रह)।

पाठ्यचर्या १०५ आख्यानान्तर नेपाली गद्य साहित्य

५०

पाठ्य विषय :

- निबन्धको अर्थ, परिभाषा र निबन्धका तत्त्वहरू।
- निबन्धको संरचनात्मक स्वरूप।
- निबन्धका प्रकार।
- निबन्धको उद्भव तथा विकास।
- नेपाली निबन्धको थालनी, विकास, स्वरूप, शैली र प्रवृत्ति।

पाठ्यांश:

पृथ्वीनारायण

शम्भुप्रसाद ढुङ्गेल

लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा

हृदयचन्द्रसिंह प्रधान

शङ्कर लामिछाने

दिव्योपदेश।

महेन्द्रमल्ली।

कल्पना; नेपाली साहित्यको इतिहासमा सर्वश्रेष्ठ पुरुष;
आषाढको पन्ध्र; दाडिमको रुखनेर; साँढे; कवि हुने
धुनमा; साहित्यमा शिवत्व।

तीस रुपियाँको नोट।

साहित्य आलुबखडा कि आउँ; औपन्यासिक पात्र
जीवनको पृष्ठभूमिमा; तारापुञ्ज: अन्धाको ब्रेल।

अच्छा राई 'रसिक'
भैरव अर्याल
केशवराज पिंडाली
राजनारायण प्रधान

कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान
ताना शर्मा
रामलाल अधिकारी
सानुभाइ शर्मा

पतलुङ।

साँढे।

मृत्युपछिको जीवन।

दार्जीलिङ-मा चामे र गौथली; एउटा आइतवार यसरी
बित्यो।

शव : सालिक : विद्रोह।

नमस्ते।

दौरा-सुरुवाल; नेपाली लोक साहित्यमा सिलोक।

जिब्राको दोष।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. ईश्वर बराल (सम्पा)
२. लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा
३. लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा
४. हृदयचन्द्रसिंह प्रधान
५. शङ्कर लामिछाने
६. केशवराज पिंडाली
७. भैरव अर्याल
८. कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान
९. ताना शर्मा
१०. रामलाल अधिकारी
११. रामलाल अधिकारी
१२. राजनारायण प्रधान
१३. सानुभाइ शर्मा
१४. रामलाल अधिकारी
१५. भैरव अर्याल (सम्पा)
१६. वासुदेव त्रिपाठी
१७. राजनारायण प्रधान
१८. मोदनाथ प्रश्रित
१९. इन्द्रबहादुर राई
२०. भवानी घिमिरे (सम्पा)
२१. घनश्याम नेपाल (सम्पा)
२२. दुर्गाप्रसाद अर्याल

सयपत्री (निबन्ध सङ्ग्रह)

लक्ष्मी निबन्ध सङ्ग्रह

दाडिमको रुखनेर (निबन्ध सङ्ग्रह)

तीस रुपियाँको नोट (निबन्ध सङ्ग्रह)

एब्स्ट्र्याक्ट चिन्तन प्याज (निबन्ध सङ्ग्रह)

खै खै (निबन्ध सङ्ग्रह)

गलबन्दी (निबन्ध सङ्ग्रह)

सालिक (निबन्ध सङ्ग्रह)

नमस्ते (निबन्ध सङ्ग्रह)

रसिक रचनावली

अलौटा र ठेट्ना (निबन्ध सङ्ग्रह)

एउटा आइतवार यसरी बित्यो (निबन्ध सङ्ग्रह)

अवकाशको क्षण (निबन्ध सङ्ग्रह)

नेपाली निबन्ध यात्रा (निबन्ध सङ्ग्रह)

साझा निबन्ध (निबन्ध सङ्ग्रह)

विचरण

केही कृति: केही स्मृति

वैचारिक विकासका सन्दर्भमा लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा

टिपेका टिप्पणीहरू

भानु (देवकोटा विशेषाङ्क)

निबन्ध-नन्दन

निबन्धकार देवकोटाका दार्शनिक चिन्तन

पाठ्य विषयः

- नाटक र रूपक-अर्थ, परिभाषा, स्वरूप र तत्त्व।
- नाट्य र काव्य।
- रूपकका भेदोपभेदहरूको परिचय।
- नाट्य विधाको उद्भव र विकास।
- पूर्णाङ्करी र एकाङ्की नाटकका विशेषता।
- ध्वनि नाटक।
- रेडियो नाटक।
- नेपाली नाटकको पृष्ठभूमि, स्वरूप-शैली, विकास प्रक्रिया, प्रयोगधारा, प्रवृत्ति र विशेषताहरूको अध्ययन।

पाठ्य कृतिहरूः

१. मोतीराम भट्ट	प्रियदर्शिका
२. बालकृष्ण सम	प्रह्लाद
३. गोपालप्रसाद रिमाल	मसान।
४. विजयमल्ल	जिउँदो लास।
५. मनबहादुर मुखिया	अँध्यारोमा बाँच्नेहरू (एकाङ्की सङ्ग्रह)
६. नन्द हाङ्खिम	अभिषेक।

सन्दर्भ ग्रन्थः

१. हृदयचन्द्रसिंह प्रधान	केही नेपाली नाटक।
२. रत्नध्वज जोशी	नेपाली नाटकको इतिहास।
३. तारानाथ शर्मा	सम र समका कृति।
४. विजय मल्ल	नाटक - एक चर्चा।
५. केशवप्रसाद उपाध्याय	बालकृष्ण समको दुखान्त नाट्य चेतना।
६. केशवप्रसाद उपाध्याय	नाटक र रङ्गमञ्च।
७. केशवप्रसाद उपाध्याय	नेपाली नाटक र नाटककार।
८. रामलाल अधिकारी	नेपाली एकाङ्की यात्रा।
९. पद्मा अर्याल	मनबहादुर मुखियाका नाटक।

क्रमिक मूल्याङ्कन

(क) अनुशिक्षण	५०
(ख) सङ्गोष्ठी	२५
(ग) सामूहिक परिचर्चा	२५

दोस्रो सत्र

पाठ्यचर्या - २०१ नेपाली लोक-साहित्य

५०

पाठ्य विषयः

- लोक, लोकवार्ता, लोक-परम्परा र लोक साहित्यः अवधारणा ।
नेपाली लोकजीवन एवम् लोक-संस्कृतिको परिचय र नेपाली लोक साहित्य ।
नेपाली लोक साहित्यको वर्गीकरण ।
नेपाली लोक साहित्यको विधा-उपविधाहरूको अध्ययन ।
नेपाली साहित्यमा लोक साहित्यको प्रभाव ।
नेपाली उखान-टुक्काको भाषिक अध्ययन ।

सन्दर्भ ग्रन्थः

१. चूडामणि बन्धु	नेपाली लोक-साहित्य ।
२. धर्मराज थापा र हंसपुरे सुबेदी	नेपाली लोक साहित्यको विवेचना ।
३. काजीमान कन्दुवा	नेपाली जन साहित्य ।
४. प्रेमकुमार खत्री	नेपाली समाज र संस्कृति ।
५. शान्ति सुरभ	हाम्रो संस्कृति - एक अध्ययन ।
६. शान्तिराज शर्मा	खस किरात संस्कृति ।
७. जनकलाल शर्मा	हाम्रो समाज - एक अध्ययन ।
८. जीवेन्द्रदेव गिरी	लोक साहित्यको अवलोकन ।
९. डा. सत्येन्द्र	लोक-साहित्यविज्ञान ।
१०. श्रीराम शर्मा	लोक साहित्यः सिद्धान्त और प्रयोग ।
११. जवाहरलालल हान्दु	लोक साहित्यः स्वरूप एवम् सर्वेक्षण ।
१२. George James Frazer	Golden Bough: A Study in Magic and Rituals
१३. Charlotte Sophia Burne	Handbook of Folklore.
१४. Stith Thomson	Motif Index of Folk Literature (Vol I-VI).
१५. Vladimir Propp	Morphology of Folk Tales.
१६. S. A. Monroe	Lore, An INtroduction to the Science of Folklore Literature.
१७. Allan Dundes	The Study of Folklore.
१८. Jawaharlal Handu et al (Ed)	Folklore in India (Vol 1-3).

पाठ्य विषयः

- उपन्यासको परिभाषा, स्वरूप र तत्त्व।
- उपन्यास विधाको उद्भव र विकास।
- नेपाली उपन्यासको पृष्ठभूमि, थालनी र विकासक्रमको परिचयात्मक अध्ययन।

पाठ्य कृतिहरूः

विजय मल्ल	अनुराधा।
इन्द्रबहादुर राई	आज रमिता छ।
पारिजात	शिरीषको फूल।
ध्रुवचन्द्र गौतम	अलिखित।
विश्वेश्वर प्रसाद कोइराला	सुम्निमा।
इन्द्र सुन्दास	नियति।
लीलबहादुर छेत्री	ब्रह्मपुत्रको छेउछाउ।

सन्दर्भ ग्रन्थः

१. इन्द्रबहादुर राई	नेपाली उपन्यासका आधारहरू।
२. कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान	नेपाली उपन्यास र उपन्यासकार।
३. राजेन्द्र सुवेदी	नेपाली उपन्यास परम्परा र प्रवृत्ति।
४. राजेन्द्र सुवेदी	सृजन विधाका परिधिमा पारिजात।
५. वासुदेव त्रिपाठी	विचरण।
६. मोहन पी. दाहाल	आधुनिक नेपाली उपन्यास।
७. मोहन पी. दाहाल	दार्जीलिङका नेपाली उपन्यास परम्परा र प्रवृत्ति।
८. ऋषिराज बराल	उपन्यासको सौन्दर्यशास्त्र।
९. मुरारीप्रसाद रेग्मी	मनोविश्लेषणात्मक समालोचना (उपन्यास खण्ड)।
१०. कृष्णहरि बराल र नेत्र एटम	उपन्यास सिद्धान्त र नेपाली उपन्यास।
११. प्रतापचन्द्र प्रधान	नेपाली उपन्यास परम्परा र प्रवृत्ति।
१२. घनश्याम नेपाल	आख्यानका कुरा।
१३. रवीन्द्रकुमार जैन	उपन्यास सिद्धान्त और संरचना।
१४. सुरेश सिन्हा	उपन्यास शिल्प और प्रवृत्तियाँ।
१५. पर्सी लुब्बोक	दि क्याफ्ट अव फ्रिक्सन।
१६. जर्ज लुकाच	दि थिअरी अव् द नोवेल।
१७. राल्फ फक्स	नोवेल एन्ड द पिपल।
१८. जर्ज वाट्सन	दि स्टोरीर अव् द नोवेल।

पाठ्यांशः

मोहन कोइराला	सारङ्गी; घाइते युग; फर्सीको जरा सिंहिनी : लालसाको अग्निकुण्ड।
बैरागी काइँला	पर्वत; हाट भर्ने मानिस; अस्तित्वको दाबीमा सावातको वैला उत्सव।
ईश्वर वल्लभ भूपी शेरचन अगमसिंह गिरी	कस्मै देवाय; धुवाँको जङ्गल; म यसै भनूँला भन्थेँ। मैनबत्ती शिखा; घुम्ने मेचमाथि अन्धो मान्छे प्रसवको चिच्याहटमा ब्युँझिएको रात; जलेको प्रतिबिम्ब- रोएको प्रतिध्वनि।
हरिभक्त कटुवाल	यो जिन्दगी खै! के जिन्दगी; मन त फलामकै भए असल हुन्छ।

सन्दर्भ ग्रन्थः

१. ईश्वर बराल (सम्पा)	मोहन कोइरालाका कविता
२. लक्ष्मीदेवी सुन्दास (सम्पा)	सम्मेलन कविता सङ्ग्रह
३. हरेन आले (सम्पा)	नवआधुनिक नेपाली कविता (कविता सङ्ग्रह)
४. लक्ष्मणप्रसाद गौतम	समकालीन नेपाली कविताको बिम्बपरक विश्लेषण
५. अविनाश श्रेष्ठ र अरू(सम्पा.)	कवि हरिभक्त कटुवाल स्मृति ग्रन्थ
६. वासुदेव त्रिपाठी र अरू(सम्पा.)	नेपालीकविता (भाग १-४)
७. मोहन ठकुरी	नेपाली कविता यात्रा
८. तारानाथ शर्मा (सं)	समसामयिक साझा कविता
९. वासुदेव त्रिपाठी	सिंहावलोकन
१०. इन्द्रबहादुर राई	सन्दर्भमा ईश्वरवल्लभका कविता
११. कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान	सिर्जनाको सेरोफेरो
१२. रमेश श्रेष्ठ	नेपाली कविताका प्रवृत्ति
१३. लक्ष्मीदेवी सुन्दास	समय र समीक्षण
१४. लक्ष्मीदेवी सुन्दास (सम्पा.)	विवेचना
१५. भवानी घिमिरे (सम्पा)	भानु (कटुवाल विशेषाङ्क)

पाठ्य विषयः

- साहित्य र यसका विधा।
- काव्य, काव्य हेतु, काव्य प्रयोजन, काव्य प्रकार।
- शब्द शक्ति: परिभाषा, शब्द शक्तिको उद्भव, शब्द शक्तिका प्रकार (भेदोपभेदसहित),

काव्यार्थबोधमा शब्दशक्तिको भूमिका ।

- छन्द : अर्थ र परिभाषा, छन्द र लयको सम्बन्ध, छन्दको उत्पत्ति, छन्द प्रयोगको परम्परा र प्रयोजन, छन्दका प्रकार (नेपाली लोक छन्द, वर्णमात्रिक छन्द र मात्रिक छन्दहरूको सोदाहरण अध्ययन) ।
- अलङ्कार : अर्थ र परिभाषा, अलङ्कारका भेदोपभेदहरूको सोदाहरण परिचय ।
- बिम्ब र प्रतीक : अर्थ, प्रयोग, प्रयोजन, उपयोगिता र महत्त्व ।
- गुण र रीति : अर्थ, प्रकार प्रयोजन र काव्यमा यिनको उपयोगिता र महत्त्व ।
- काव्य गुण र दोष ।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. सोमनाथ सिग्देल	साहित्य प्रदीप ।
२. कुलचन्द्र गौतम	राघवालङ्कार ।
३. कोमलनाथ अधिकारी (अनु)	साहित्य दर्पण ।
४. डिल्लीराम तिमसिना (अनु)	काव्य-मीमांसा ।
५. गोविन्दप्रसाद भट्टराई	पूर्वीय काव्य सिद्धान्त ।
६. केशवप्रसाद उपाध्याय	पूर्वीय काव्य सिद्धान्त ।
७. केशवप्रसाद उपाध्याय	साहित्य प्रकाश ।
८. हेमाङ्गराज अधिकारी	पूर्वीय समालोचना सिद्धान्त ।
९. डिल्लीराम तिमसिना र
माधव तिमसिना	छन्द र अलङ्कार ।
१०. गोविन्दप्रसाद ढुङ्गाना	छन्दोहार ।
११. अप्पयदीक्षित	कुवलयानन्द ।
१२. मम्मट	काव्यप्रकाश ।
१३. मोहन हिमांशु थापा	साहित्य परिचय ।

पाठ्यचर्या-२०५ नेपाली भाषाको वर्णनात्मक अध्ययन

५०

पाठ्य विषय:

- नेपाली वर्णव्यवस्था ।
- नेपाली शब्द निर्माण प्रक्रिया ।
- नेपाली शब्दवर्ग र तिनको रूपायन ।
- नेपाली वाक्य विज्ञान ।
- नेपाली भाषाका विकासको कालक्रमिक अध्ययन ।
- नेपाली भाषाका भाषिकाहरूको विवरणात्मक अध्ययन ।

सन्दर्भ ग्रन्थः

१. चूडामणि बन्धु	नेपाली भाषाको उत्पत्ति ।
२. बालकृष्ण पोखरेल	राष्ट्रभाषा ।
३. बालकृष्ण पोखरेल	नेपाली भाषा र साहित्य ।
४. बालकृष्ण पोखरेल	नेपाली निर्वचन (भाग १ र २) ।
५. गोपालनिधि तिवारी	नेपाली भाषाको बनोट ।
६. रोहिणीप्रसाद भट्टराई	वृहत् नेपाली व्याकरण ।

पाठ्यचर्या-२०६ नेपाली कथा (तेस्रो आयामदेखि लीला लेखनसम्म) ५०

पाठ्य विषयः

● इन्द्रबहादुर राई	ब्याक आउट काजु बदाम छोरा; हामी जस्तै मैनाकी आमा; कठपुतलीको मन; बाघ ।
● शरद् छेत्री	सूर्य स्नान; सिकारमा; लक्ष्मण रेखा; निपात ।
● गुप्त प्रधान	प्लास्टिकका फूलहरू; तलामाथिका पाइलाछापहरू जब मान्छेको अनुहार हराउँदै जान्छ ।
● सानु लामा	फुर्बाले गाउँ छोड्यो; ज्योतिबिनाको उज्यालो; मृगतृष्णा ।
● ध्रुवचन्द्र गौतम	स्वाद; तिउरीको फूल पाइरियाको गन्ध; मैले नजन्माएको छोरो; साल्गीको बलात्कृत आँसु ।
● अर्जुन निरौला	एउटा रात बितेपछि; मेरो अडल्टरेटेट जीवन; घेराहरू ।
● माया ठकुरी	पिरामिड; साँघु तरेपछि ।
● प्रदीप गुरुङ	टिस्टाको गडतिर; बिरिमफूल ।
● बी. बी. लकान्द्री	हिउँ परेका रातले जन्माएका कथाहरू

सन्दर्भ ग्रन्थः

१. इन्द्रबहादुर राई	कथास्था (कथा सङ्ग्रह)
२. इन्द्रबहादुर राई	कठपुतलीको मन (कथा सङ्ग्रह)
३. शरद् छेत्री	सूर्य स्नान (कथा सङ्ग्रह)
४. शरद् छेत्री	विम्बयोग (कथा सङ्ग्रह)
५. गुप्त प्रधान	मान्छेको मान्छेको बस्तीभिन्न (कथा सङ्ग्रह)
६. गुप्त प्रधान	अक्षरै अक्षरको शहर (कथा सङ्ग्रह)
७. गुप्त प्रधान	विराम चिह्न (कथा सङ्ग्रह)
८. सानु लामा	कथा सम्पद् (कथा सङ्ग्रह)
९. सानु लामा	मृगतृष्णा (कथा सङ्ग्रह)

१०. दयाराम श्रेष्ठ (सम्पा)	पच्चीस वर्षका नेपाली कथा (कथा सङ्ग्रह)।
११. दयाराम श्रेष्ठ	भारतीय नेपाली कथा (कथा सङ्ग्रह)।
१२. रामलाल अधिकारी (सम्पा)	नेपाली कथा यात्रा (कथा सङ्ग्रह)।
१३. पारिजात	आदिम देश (कथा सङ्ग्रह)।
१४. पारिजात	साल्गीको बलात्कृत आँसु (कथा सङ्ग्रह)।
१५. अर्जुन निरौला	एउटा रात बितेपछि (कथा सङ्ग्रह)।
१६. माया ठकुरी	साँधु तरेपछि (कथा सङ्ग्रह)।
१७. प्रदीप गुरुङ	यस्तै अनि यस्तै (कथा सङ्ग्रह)।
१८. प्रदीप गुरुङ	बिरिमफूल (कथा सङ्ग्रह)।
१९. बी. बी. लकान्द्री	आमा घर फर्किनन् (कथा सङ्ग्रह)।
२०. रामलाल अधिकारी	नेपाली कथा यात्रा (कथा सङ्ग्रह)।
२१. मोहनराज शर्मा (सम्पा)	समसामयिक साझा कथा (कथा सङ्ग्रह)।
२२. दयाराम श्रेष्ठ (सम्पा)	पच्चीस वर्षका नेपाली कथा (कथा सङ्ग्रह)।
२३. शान्तिराज शर्मा	कथाको संसार र संसारका कथाहरू (कथा सङ्ग्रह)।

क्रमिक मूल्याङ्कनः

१००

(क) सामूहिक परिचर्या	२५
(ख) सङ्गोष्ठी	२५
(ग) मौखिक परीक्षा	५०

तेस्रो सत्र

पाठ्यचर्या-३०१ पूर्वीय साहित्य सिद्धान्त

५०

पाठ्य विषय :

ध्वनि सिद्धान्त : अर्थ, प्रयोग, परम्परा, ध्वनि सिद्धान्तको ऐतिहासिक विकास परम्परा, ध्वनि विरोधी मत, ध्वनि सिद्धान्तको स्थापना, ध्वनिको स्वरूप र लक्षण, काव्यमा ध्वनिको स्थान र उपयोगिता एवम् महत्त्व, ध्वनिका भेदोपभेदहरूको सोदाहरण अध्ययन, ध्वनि र शब्द शक्ति, ध्वनि र रस, पूर्वीय काव्यशास्त्र परम्परामा ध्वनि सिद्धान्तको स्थान र मूल्य, ध्वनिवादी प्रमुख आचार्यहरू।

रस सिद्धान्त : रस विवेचना, रसस्वरूप, रस निष्पत्ति प्रक्रिया विषयक चिन्तनको विकासक्रम, रसानुभूति प्रक्रियामा काव्यरसको स्थिति, रसदोष, रसवादका प्राप्ति र सीमा, रसहरूको सोदाहरण विवेचना, रसवादी प्रमुख आचार्यहरू।

वक्रोक्तिवाद : अर्थ र परिभाषा, वक्रोक्तिसम्बन्धी चिन्तनको ऐतिहासिक विकासक्रम, काव्यमा वक्रोक्तिको स्थिति र प्रयोजन, वक्रोक्तिका भेदहरू, समीक्षा सिद्धान्तमा वक्रोक्तिको स्थान र महत्त्व एवम् मूल्य, वक्रोक्तिवादी प्रमुख आचार्यहरू।

स्फोटवाद र पुञ्जवाद: स्फोटको अर्थ तथा अवधारणाको विकास, स्फोट र ध्वनि, स्फोट र पुञ्जवादको अवधारणा।

साहित्यका विधा-उपविधा र तिनका लक्षण:

(क) खण्डकाव्य, महाकाव्य, चम्पुकाव्य, गीतिकाव्य, नव्यकाव्य, कोषकाव्यका साथै आधुनिक साहित्य विधाहरूको सैद्धान्तिक स्वरूप विवेचन।

(ख) नाट्य सिद्धान्त।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. डिल्लीराम तिमसिना	काव्य मीमांसा।
२. गोविन्दप्रसाद भट्टराई	पूर्वीय काव्य सिद्धान्त।
३. सोमनाथ सिग्दाल	साहित्य प्रदीप।
४. केशवप्रसाद उपाध्याय	मन्थन।
५. भानुभक्त पोखरेल	सिद्धान्त र साहित्य।
६. विद्यापति दाहाल	साहित्य विमर्श।
७. आनन्दवर्द्धन	ध्वन्यालोक।
८. विश्वनाथ	साहित्य दर्पण।
९. मम्मट	काव्यप्रकाश।
१०. कुन्तक	वक्रोक्तिजीवितम्।
११. नगेन्द्र	रस-सिद्धान्त।
१२. नगेन्द्र	भारतीय काव्यशास्त्र।

पाठ्य विषयः

पाश्चात्य समालोचना साहित्यको विकासक्रमको सर्वेक्षणात्मक अध्ययन

- बेनेडिटो क्रोचे : अभिव्यञ्जनावाद, अर्थ, परिभाषा; सहजज्ञान, तार्किक ज्ञान, सौन्दर्यात्मक सत्यको अभिव्यञ्जना र अभिव्यक्ति, अभिव्यञ्जनावादका प्राप्ति र सीमाहरू, सैद्धान्तिक समालोचनाको परम्परामा क्रोचेको अभिव्यञ्जनावादको स्थान र मूल्य।
- टी. एस. इलियट : परम्परा र वैयक्तिक प्रतिभा, निर्वैयक्तिक सिद्धान्त, साहित्य-समालोचना परम्परामा इलियटको स्थान र मूल्य, इलियटका प्रमुख साहित्यिक मान्यता र तिनका सीमाहरू।
- आइ. ए. रिचर्ड्स : सम्प्रेषण सिद्धान्त, छन्द र लय, साहित्यालोचन र सौन्दर्यशास्त्र, साहित्यालोचन परम्परामा रिचर्ड्सको साहित्यिक सिद्धान्तहरूको प्राप्ति र सीमा, साहित्यिक समालोचनाका क्षेत्रमा रिचर्ड्सको स्थान र महत्त्व।
- अमेरिकेली नव-आलोचना : जोन क्रो यान्सम, एलन टेट, आर. पी. ब्याकमुर, विलन्थ बुक्स।
- समालोचना पद्धति : समाजपरक समालोचना, मनोविज्ञानपरक समालोचना, रूपपरक समालोचना, ऐतिहासिक समालोचना, जीवनीमूलक समालोचना, शैलीवैज्ञानिक समालोचना।

सन्दर्भ ग्रन्थः

१. वासुदेव त्रिपाठी	पाश्चात्य समालोचनाको सैद्धान्तिक परम्परा (भाग १ र २)
२. अभि सुवेदी	पाश्चात्य काव्यशास्त्र।
३. गुमानसिंह चामलिङ	एरिस्टोटल र उनको काव्यशास्त्र।
४. गुमानसिंह चामलिङ	मौलो।
५. लीलाप्रसाद शर्मा	एरिस्टोटलको काव्यशास्त्र।
६. विद्यापति दाहाल	पाश्चात्य समालोचना सिद्धान्त।
७. लीलाप्रसाद शर्मा र
अन्य (अनुवाद)	आइ. ए. रिचर्ड्सका साहित्यिक समालोचनाका सिद्धान्त।
८. नगेन्द्र	पाश्चात्य काव्यशास्त्र।
९. नगेन्द्र	अरस्तु का काल्यशास्त्र।
१०. प्रतापनारायण टन्डन	पाश्चात्य समीक्षा की रूपरेखा।
११. नगेन्द्रदेव वर्मा	आधुनिक पाश्चात्य काव्य और समीक्षा की उपादान।
१२. आइ. ए. रिचर्ड्स	प्रिन्सिपल अन्ड लिटरेरी क्रिटिसिज्म।

पाठ्य विषयः

- तुलनात्मक साहित्यको अवधारणा, तुलनात्मक साहित्य अध्ययनका आधार र पद्धति,

तुलनात्मक साहित्यको परम्परा, तुलनात्मक साहित्यको प्रयोजन र महत्त्व ।

- तुलनात्मक साहित्य र तुलनात्मक भारतीय साहित्यको अवधारणा ।
- भारतीय साहित्यको अङ्गका रूपमा नेपाली साहित्यको विकासको तुलनात्मक समीक्षा ।
- अन्य भारतीय भाषाका साहित्यिक कृतिहरूसित नेपाली साहित्यिक कृतिहरूको तुलनात्मक अध्ययन ।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. बाबुराम आचार्य तुलनात्मक सुन्दरकाण्ड ।
२. दीनानाथ शरण नेपाली और हिन्दी भक्ति काव्यका तुलनात्मक अध्ययन ।
३. इन्द्रनाथ चौधरी तुलनात्मक साहित्य की भूमिका ।
४. Amiya Dev The Idea of Comparative Literature in India.
५. Harry Levin Grounds for Comparison.
६. Henry Gifford Comparative Literature.
७. W.B. Frederic (ed.) Comparative Literature.
८. K. Ayappa Panikar Spotlight on Comparative Indian Literature.
९. David Damrosch What Is World Literature?

पाठ्यचर्या-३०४ प्रायोगिक भाषा विज्ञान

५०

पाठ्य विषय:

- समाजभाषा विज्ञान ।
- अनुवाद विज्ञान ।
- कम्प्युटरीय भाषाविज्ञान ।
- शैली विज्ञान ।
- कोश विज्ञान ।
- भाषा शिक्षण

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. हेमाङ्गराज अधिकारी प्रयोगात्मक भाषाविज्ञान ।
२. रवीन्द्रनाथ श्रीवास्तव अनुप्रयुक्त भाषाविज्ञान: सिद्धान्त और प्रयोग ।
३. भोलानाथ तिवारी शैलीविज्ञान ।
४. भोलानाथ तिवारी व्यावहारिक शैलीविज्ञान ।
५. भोलानाथ तिवारी कोशविज्ञान ।
६. नगेन्द्र शैलीविज्ञान ।
७. सुरेश कुमार अनुवादविज्ञान ।
८. Pit Corder Applied Linguistics: An Introduction.

९. John Lyons (ed) New Horizons in Linguistics.
१०. R. Johnson Sociolinguistics.

पाठ्यचर्या-३०५ आधुनिक नेपाली साहित्यको इतिहास

५०

पाठ्य विषयः

- 'आधुनिक'को अर्थ, साहित्यमा आधुनिकताको अवधारणा, आधुनिक साहित्येतिहासको सामाजिक, सांस्कृतिक, राजनैतिक पृष्ठभूमि।
- आधुनिक काल (सन् १९१८ देखि यता)- नेपाली कविता, गद्याख्यान, नाटक र निबन्ध विधाका स्वरूप, प्रवृत्ति एवम् विकास-प्रक्रियाको समीक्षात्मक अध्ययन
- नेपाली साहित्यालोचनाका सैद्धान्तिक आधार, पद्धति, स्वरूप र विकास प्रक्रियाको कालक्रमिक अध्ययन।

सन्दर्भ सामग्रीः

१. ताना शर्मा	नेपाली साहित्यको इतिहास।
२. रत्नध्वज जोशी	आधुनिक नेपाली साहित्यको झलक।
३. कुमार प्रधान	ए हिस्ट्री अफ नेपाली लिटरेचर।
४. अभि सुवेदी	नेपाली लिटरेचर ब्याकग्राउन्ड एन्ड हिस्ट्री।
५. ठाकुर पराजुली	नेपाली साहित्यको परिक्रमा।
६. असित राई	भारतीय नेपाली साहित्यको इतिहास।
७. घनश्याम नेपाल	नेपाली साहित्यको परिचयात्मक इतिहास।
८. गोविन्दराज भट्टराई	काव्यिक आन्दोलनको परिचय।
९. शान्तिराज शर्मा	नेपाली साहित्य-इतिहासको रूपरेखा।

पाठ्यचर्या-३०६ विश्व साहित्यको सर्वेक्षण

५०

पाठ्य विषयः

निम्नलिखित साहित्यकारहरूको साहित्यिक व्यक्तित्व र कृतित्वको परिचयात्मक अध्ययन - बाल्मीकि, व्यास, भास, कालिदास, भारवि, माघ, शुद्रक, वाणभट्ट, भवभूति, भर्तृहरि, कवीरदास, सूरदास, तुलसीदास, भारतेन्दु, हरिचन्द्र, मैथिलीशरण गुप्त, प्रेमचन्द्र, पन्त प्रसाद निराला, अज्ञेय, माइकल मणधुसूदन दत्त, बङ्किमचन्द्र चट्टोपाध्याय, शरतचन्द्र चट्टोपाध्याय, रवीन्द्रनाथ ठाकुर, काजी नजरुल इस्लाम, अमिर खुसरो, उमर खैय्याम, होमर, सेक्सपियर, वुल्सवर्थ, सेली, कलरिज, बर्नाड सा, वाल्ट ह्विटम्यान, बाल्जाक, मोपासाँ, म्याक्सिम गोर्की, फ्योदोर दस्तोएव्की आन्तोन चेखव, लियो टल्सटय, हेनरिक इब्सेन, लू स्यून, बासो, यासुनारी कावावाता, स्यामुअल बेकेट, बर्तोल्त ब्रेख्त, लुइगी पिरान्डेलो।

सन्दर्भ ग्रन्थः

१. ताना शर्मा	पश्चिमका केही महान् साहित्यकार।
२. ने. रा. प्र. प्र.	विश्व साहित्यको रूपरेखा।
३. राजनारायण प्रधान	विश्वका महान् साहित्यकारहरू।
४. बलदेव उपाध्याय	संस्कृत साहित्य का इतिहास।
५. नगेन्द्र	हिन्दी साहित्य का इतिहास।
६. सुकुमार सेन	बङ्गला साहित्यको इतिहास।
७. रामचन्द्र शुक्ल	हिन्दी साहित्य का इतिहास।
८. हंसपुरे सुवेदी	संस्कृत वाङ्मयः संक्षिप्त अध्ययन।
९. Prof. S. K. Ghosh (Ed)	An Integrated History of Indian Literature.

क्रमिक मूल्याङ्कनः

१००

(क) सामूहिक परिचर्चा	२५
(ख) सङ्गोष्ठी	२५
(ग) अनुशिक्षण	५०

चौथो सत्र

पाठ्यचर्या -४०१ समकालीन साहित्य सिद्धान्त

पाठ्य विषय:

- संरचनावाद ।
- विनिर्माणवाद ।
- लिङ्ग विमर्श ।
- उत्तर आधुनिकतावाद ।
- उत्तर औपनिवेशिकतावाद ।
- परिवेश विमर्श ।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. कृष्ण गौतम	आधुनिक समालोचना: अनेक रूप अनेक पठन ।
२. इन्द्रबहादुर राई	अर्थहरूका पछिल्लिर ।
३. गोविन्दराज भट्टराई	उत्तर आधुनिक ऐना ।
४. गोविन्दराज भट्टराई	पश्चिमी बलेंसीका बाछिटा ।
५. कृष्ण गौतम	उत्तर आधुनिक जिज्ञासा ।
६. पेम्पा तामाङ	आख्यानदेखि पराख्यानसम्म ।
७. मोहनराज शर्मा	समकालीन समालोचना: सिद्धान्त र प्रयोग ।
८. Patricia Waugh (ed)	Literary Theory and Criticism
९. Greg Gerard	Eco-Criticism

पाठ्यचर्या-४०२ नेपाली साहित्यालोचना

५०

पाठ्य विषय:

- नेपाली साहित्यमा समालोचनाको थालनी र विकास ।
- नेपाली समालोचना साहित्यमा पूर्वीय र पाश्चात्य समालोचनाको प्रभाव ।
- नेपाली समालोचनाका प्रमुख प्रवृत्तिहरू ।

पाठ्यांश:

नेपाली साहित्यका प्रमुख समालोचक र समालोचना-

रामकृष्ण शर्मा	अङ्ग्रेजी साहित्यको प्रभाव; टाक्सिएको नेपाली कविता ।
ईश्वर बराल	पारिजातका कथाको शिल्प तथा संरचना ।
वासुदेव त्रिपाठी	नेपाली कविताको नवीनतम धारा परम्पराको सापेक्षतामा; नेपाली कविताको सन्दर्भमा लोक साहित्यको संक्षिप्त चर्चा ।
इन्द्रबहादुर राई	आयामिक लेखनको आत्मकथा; भ्रान्तिहरू र लीला लेखन मात्र ।

कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान	नयाँ मूल्यान्वेषण र नयाँ भावबोधको आग्रह नयाँ कविता; नेपाली कविताको आधुनिक प्रवृत्ति ।
गणेशलाल सुब्बा	मुनामदन: एक यथार्थवादी समालोचना; नेपाली साहित्यमा भ्रमरको स्थान ।
कुमार प्रधान	अगमसिंह गिरीका कवितामा जातीय चेतना
राजनारायण प्रधान	बधूशिक्षा: अध्ययन
केशवप्रसाद उपाध्याय	पूर्वीय काव्य चिन्तनका सापेक्षतामा काव्यानन्दको अनुसन्धान; समको दुखान्त नाट्य चेतना ।
गुमानसिंह चामलिङ	युगबोध मानदण्ड; रसानुभूति वा काव्यानन्द ।
अभि सुवेदी	आधुनिक नेपाली चित्रकला र साहित्यका केही समान प्रवृत्तिहरू; आधुनिक कविता र दार्जिलिङका केही तन्त्री कविहरू ।
मोहनराज शर्मा	आधुनिकता, समकालीनता, उत्तर आधुनिकता; हास्यप्रधान संरचना: प्रहसन ।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. यदुनाथ खनाल	समालोचनाका सिद्धान्त ।
२. रामकृष्ण शर्मा	दस गोर्खा ।
३. रामकृष्ण शर्मा	सप्त शारदीय ।
४. रामकृष्ण शर्मा	टेबल गफ : नौ बैठक ।
५. ईश्वर बराल	आख्यानका उद्भव ।
६. ईश्वर बराल	छरिएका समालोचना ।
७. ईश्वर बराल (सम्पा)	झ्यालबाट (भूमिका) ।
८. ईश्वर बराल(सम्पा)	सयपत्री (भूमिका) ।
९. कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान(सम्पा).	साझा समालोचना ।
१०. कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान	सिर्जनाको सेरोफेरो ।
११. इन्द्रबहादुर राई	उपन्यासका आधारहरू ।
१२. इन्द्रबहादुर राई	अर्थहरूका पछिल्लिर ।
१३. इन्द्रबहादुर राई (सम्पा)	भानुभक्तका कृति : अध्ययनहरू ।
१४. कुमार प्रधान	अधिति केही ।
१५. कुमार प्रधान	पहिलो पहर ।
१६. राजनारायण प्रधान	केही कृति: केही स्मृति ।
१७. गुमानसिंह चामलिङ	मौलो ।
१८. गुमानसिंह चामलिङ	एरिस्टोटलको काव्यशास्त्र ।
१९. केशवप्रसाद उपाध्याय	प्राथमिक कालीन कवि र काव्य प्रवृत्ति ।
२०. केशवप्रसाद उपाध्याय	पूर्वीय काव्य सिद्धान्त ।

२१. केशवप्रसाद उपाध्याय	साहित्य प्रकाश ।
२२. केशवप्रसाद उपाध्याय	बालकृष्ण समको दुखान्त नाट्य चेतना ।
२३. केशवप्रसाद उपाध्याय	विचार र व्याख्या ।
२४. अभि सुवेदी	पाश्चात्य काव्य सिद्धान्त ।
२५. अभि सुवेदी	सिर्जना र मूल्याङ्कन ।
२६. मोहनराज शर्मा	शैलीविज्ञान ।
२७. मोहनराज शर्मा	कथाको विका प्रक्रिया ।
२८. नरेन्द्रराज प्रसाई	नेपाली साहित्यका समालोचक र समालोचना ।
२९. घनश्याम ढकाल (सम्पा)	यथार्थवादी नेपाली समालोचना ।
३०. मोहन पी. दाहाल (सम्पा)	गणेशलाल सुब्बाका साहित्यिक समालोचना र अन्य लेखहरू ।

पाठ्यचर्या -४०३ प्रमुख नेपाली भाषिक एवम् साहित्यिक आन्दोलन र वादहरू ५० पाठ्य विषय:

१. आन्दोलनहरू -
 - (क) झर्रोवादी आन्दोलन ।
 - (ख) रात्फाली आन्दोलन ।
 - (ग) तरलवादी आन्दोलन ।
 - (घ) आयामेली आन्दोलन ।
 - (ङ) लीला लेखन आन्दोलन ।
 - (च) हलन्त बहिष्कार ।
२. वादहरू -
 - (क) प्रतीकवाद ।
 - (ख) अस्तित्ववाद ।
 - (ग) यथार्थवाद एवम् अतियथार्थवाद ।
 - (घ) प्रगतिवाद ।
 - (ङ) विसङ्गतिवाद ।
 - (च) आधुनिकतावाद ।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. गोविन्द भट्टराई काव्यिक आन्दोलनको परिचय ।
२. दयाराम श्रेष्ठ 'सम्भव' नेपाली साहित्यका केही पृष्ठ ।
३. कुमारबहादुर जोशी पाश्चात्य साहित्यका प्रमुख केही वाद ।
४. वासुदेव त्रिपाठी पाश्चात्य साहित्यको सैद्धान्तिक परम्परा (भाग १ र २) ।
५. कृष्ण धरावासी लीलालेखन ।

६. अभि सुवेदी

पाश्चात्य काव्य सिद्धान्त ।

७. विद्यापति दाहाल

पाश्चात्य समालोचना र प्रमुख वाद ।

पाठ्यचर्या-४०४ भारतीय नेपाली कविता

५०

पाठ्य विषयः

- भारतीय नेपाली कविताको पृष्ठभूमि, परम्परा र विकासक्रम
- नेपाली सवाई, लहरी एवम् फुटकर कविताका प्रवृत्तिगत चर्चाका सन्दर्भमा निम्नलिखित कवि र कविताहरूबारे अध्ययन-

लक्ष्मीदेवी सुन्दास

हामी खेल्ने चउर ।

प्रेम सेर्पा 'विरोकी'

इतिहास ।

ओकिउयामा ग्वाङ्गन

उपलब्धि ।

खड्गसिंह राई 'काँढा'

मेरो गाउँ: ऐनापारि ।

गिर्मी सेर्पा

पेन्लोड डाँडा पुगेपछि ।

जस योजन 'प्यासी'

हात थाप्दै हिँडिरहेछु ।

नरदेन रुम्बा

केही क्षण उसको सम्झनामा ।

नोर्जाङ स्याङ्गदेन

शून्यको घाउ ।

विकास गोतामे

आज फेरि छोरासित ।

भविलाल लामिछाने

नदी एक स्थिति ।

जीवन थिङ

वल्लभ दाइ! म तपाईंभन्दा धेरै अभागी छु ।

नव सापकोटा

युक्लिप्टस आउँदो पिँढीलाई आशीर्वाद (कविता) ।

पदम छेत्री

शकुन्तला ।

मनप्रसाद सुब्बा

आवाजका बाजहरू ।

राजेन्द्र भण्डारी

फर्काइको एउटा गीत ।

नरेशचन्द्र खाती

परेली परेलीमा भिजेर (कविता) ।

मोहन ठकुरी

निःशब्द (कविता) ।

सन्दर्भ ग्रन्थः

१. लक्ष्मीदेवी सुन्दास

सम्भावित अर्थ समर्पित एकान्त (कविता सङ्ग्रह)

२. गिर्मी सेर्पा

बाँझो दिनमाथि पल्हाएका केही फूलहरू (कविता सङ्ग्रह)

३. जस योजन 'प्यासी'

एउटा देशको खोजमा (कविता सङ्ग्रह)

४. नोर्जाङ स्याङ्गदेन

मूर्च्छना (कविता सङ्ग्रह)

५. भविलाल लामिछाने

अनागत (कविता सङ्ग्रह)

६. जीवन थिङ

साङ्गलीभिन्न बाँधिएका घोडाका टापहरू (कविता सङ्ग्रह)

७. नव सापकोटा

युक्लिप्टससः आउने पिँढीलाई आशीर्वाद (कविता सङ्ग्रह)

८. मनप्रसाद सुब्बा	अक्षर अर्केष्ट्रा (कविता सङ्ग्रह)
९. राजेन्द्र भण्डारी	क्षर/अक्षर (कविता सङ्ग्रह)
१०. नरेशचन्द्र खाती	परेला परेलीमा भिजेर (कविता सङ्ग्रह)
११. मोहन ठकुरी	निःशब्द (कविता सङ्ग्रह)
१२. लक्खीदेवी सुन्दास (सम्पा.)	सम्मेलन कविता सङ्ग्रह
१३. मोहन ठकुरी (सम्पा.)	नेपाली कविता यात्रा (कविता सङ्ग्रह)
१४. भीमकान्त उपाध्याय	आँखीझ्यालबाट हेर्दा
१५. भीमकान्त उपाध्याय (सम्पा.)	सवाई र लहरी काव्य सङ्ग्रह

विशेष अध्ययन

(तलको कुनै एउटा विषयको मात्र विशेष अध्ययन)

समूह 'क' - महाकवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाका काव्य कृतिहरू	(५०+५०)=१००
समूह 'ख' - भारतेली नेपाली गद्याख्यान	(५०+५०)=१००
समूह 'ग' - साहित्य शास्त्र र नेपाली लोक साहित्य एवम् लोक संस्कृति	(५०+५०)=१००
समूह 'घ' - भारतीय महाकाव्य र खण्डकाव्य	(५०+५०)=१००
समूह 'ङ' - भाषा अध्ययन परम्परा र प्रमुख सिद्धान्त	(५०+५०)=१००

समूह 'क' - महाकवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाका काव्य कृतिहरू

पाठ्यचर्या - ४०५ महाकवि देवकोटाका महाकाव्य

५०

पाठ्य विषय:

- महाकवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाको साहित्यिक परिचय र उनका जीवनमा घटेका उल्लेखनीय घटनाहरू।
- महाकवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाको काव्य-यात्रा, काव्य-यात्राका चरणहरू र चरणगत प्रवृत्तिहरूको समीक्षात्मक अध्ययन।
- पूर्वीय एवं पाश्चात्य काव्याचार्यहरूका महाकाव्य सम्बन्धी मान्यता धारणाहरूका आधारमा महाकवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाका महाकाव्यहरूको विशेष अध्ययन।
- नेपाली महाकाव्यको परम्परा र महाकवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाले त्यस क्षेत्रमा गरेका योगदानको समीक्षात्मक मूल्याङ्कन र नेपाली साहित्यको इतिहासमा देवकोटाको स्थान निर्धारण।
- महाकवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाका महाकाव्यका सबल र दुर्बल पक्षहरूको विवेचन।
- महाकविका रूपमा लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा।
- महाकवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा र नेपाली कविताका प्राप्तिहरू।

पाठ्य कृतिहरू:

- शाकुन्तल (महाकाव्य)।
- सुलोचना (महाकाव्य)।
- महाराणा प्रताप (महाकाव्य)।
- वनकुसुम (महाकाव्य)।
- पृथ्वीराज चौहान (महाकाव्य)।
- प्रमिथस (महाकाव्य)।

पाठ्यचर्या-४०६ महाकवि देवकोटाका खण्डकाव्य र फुटकर कविताहरू ५०

पाठ्य विषय:

- खण्डकाव्यसम्बन्धी मान्यता र धारणाहरूका आधारमा महाकवि देवकोटाका खण्डकाव्यहरूको विशेष अध्ययन
- नेपाली खण्डकाव्य परम्परा र महाकवि देवकोटाले त्यस क्षेत्रमा गरेका योगदानको समालोचनात्मक मूल्याङ्कन
- महाकवि देवकोटाका खण्डकाव्यहरूमा पाइने सबल र दुर्बल पक्षहरूको विवेचन।
- खण्डकाव्यकारका रूपमा महाकवि देवकोटा र नेपाली साहित्यको इतिहासमा उनको स्थान।
- महाकवि देवकोटाका फुटकर कविताका संरचना-स्वरूप, भाव वा विषयवस्तु, भाषा-शैली, छन्द-लय विधान, शीर्षक, बिम्ब अलङ्कार-प्रतीक, कवित्व आदिका आधारमा ती फुटकर कविताहरूको समीक्षात्मक अध्ययन।

पाठ्य कृतिहरू:

- मुना मदन (खण्डकाव्य)।
- कुञ्जिनी (खण्डकाव्य)।
- लूनी (खण्डकाव्य)।
- मायाविनी सर्सी (खण्डकाव्य)।
- सृजामाता (खण्डकाव्य)।
- झञ्झा वर्णन (खण्डकाव्य)।
- महेन्दु (खण्डकाव्य)।
- भिखारी (कविता सङ्ग्रह)।
- लक्ष्मी कविता सङ्ग्रह।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. वासुदेव त्रिपाठी	नेपाली कविताको सिंहावलोकन।
२. कुमारबहादुर जोशी	देवकोटाका कविता यात्राको विश्लेषण र मूल्याङ्कन।
३. कुमारबहादुर जोशी	देवकोटाका प्रमुख कविता कृतिको कालक्रमिक विवेचना।
४. कुमारबहादुर जोशी	देवकोटाका कवितामा प्रकृति।

५. कुमारबहादुर जोशी	महाकवि देवकोटा र उनका महाकाव्य ।
६. ठाकुरप्रसाद पराजुली र वासुदेव त्रिपाठी (सम्पा)	मैना (खण्डकाव्य सङ्ग्रह) ।
७. चूडामणि बन्धु	देवकोटा ।
८. नित्यराज पाण्डे	महाकवि देवकोटा ।
९. जनकलाल शर्मा	महाकवि देवकोटा- एक व्यक्ति दुई रचना ।
१०. डा. ईश्वर बराल	देवकोटा र उनका महाकाव्य ।
११. राममणि रिसाल	नेपाली काव्य र कवि ।
१२. सी. बी. श्रेष्ठ	माई रेमिनिसेन्स अन्दि ग्रेट पोयट लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा ।
१३. डेविड रुविन	नेपाली डिम्स: नेपाली भिजन्स – दि पोयट्री अन्दि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा ।
१४. भवानी घिमिरे (सम्पा)	भानु (देवकोटा विशेषाङ्क) ।

समूह 'ख' - भारतीय नेपाली गद्याख्यान

पाठ्यचर्या -४०७ भारतीय नेपाली कथा

५०

पाठ्य विषय:

- भारतीय नेपाली कथाको पृष्ठभूमि, यसका विकासका चरणहरू र चरणगत प्रवृत्तिहरूको विशेष अध्ययन ।
- कथाका तत्त्वहरू र कथातात्त्विक दृष्टिले भारतीय नेपाली कथाहरूको समीक्षात्मक अध्ययन ।
- भारतीय नेपाली कथाकारहरूले नेपाली कथा साहित्यका क्षेत्रमा गरेका योगदानको मूल्याङ्कन र नेपाली साहित्यको इतिहासमा तिनीहरूको स्थान निर्धारण ।
- निम्नलिखित कथा सङ्ग्रहका आधारमा भारतीय नेपाली कथाकारहरू र तिनीहरूको कथा प्रवृत्ति एवं कथाकारिताको विशेष अध्ययन :

रूपनारायण सिंह	कथा नवरत्न ।
शिवकुमार राई	फ्रण्टियर, यात्री, खहरे ।
इन्द्रबहादुर राई	विपना कतिपय, कथास्था, कठपुतलीको मन ।
हरिप्रसाद गोर्खा राई	यहाँ बदनाम हुन्छ ।
हायमनदास राई किरात	चौकीदार, आँधी-बेहरी, नमिलेका रेखाहरू ।
अर्जुन निरौला	साँझ सँग-सँगै, एउटा रात बितेपछि ।
सानु लामा	कथा-सम्पद्, मृगतृष्णा ।
पूर्ण राई	गल्ली गल्ली क्रान्तिको उद्घोषणा, फूल : झरेका पत्रदल ।
गुप्त प्रधान	मान्छे मान्छेको बस्तीभिन्न, विराम चिन्ह ।
शरद् छेत्री	कालाग्नि, चक्रब्यूह ।
प्रदीप गुरुङ	असुरक्षित, बिरिमफूल ।

पाठ्य विषय:

- भारतीय नेपाली उपन्यासको पृष्ठभूमि, यसका विकासका चरणहरू र चरणगत प्रवृत्तिहरूको विशेष अध्ययन।
- औपन्यासिक तत्त्वहरू र कथातात्विक दृष्टिले भारतीय नेपाली उपन्यासहरूको समीक्षात्मक अध्ययन।
- भाव वा विषय वस्तु, संरचना-शिल्प आदिका दृष्टिले भारतीय नेपाली उपन्यासहरूको वर्गीकरण र विवेचन।
- भारतीय नेपाली उपन्यासकारहरूले नेपाली उपन्यासका क्षेत्रमा गरेका योगदानको मूल्याङ्कन र नेपाली साहित्यको इतिहासमा तिनीहरूको स्थान निर्धारण।
- निम्नलिखित उपन्यासहरूका आधारमा भारतीय नेपाली उपन्यासकारहरू र तिनीहरूका उपन्यास कृति, प्रवृत्ति एवम् उपन्यासकारिताको विशेष अध्ययन।

रूपनारायण सिंह

लैनसिंह बाङ्देल

इन्द्रबहादुर राई

लीलबहादुर क्षत्री

विक्रमवीर थापा

लोकनाथ उपाध्याय

मत्स्येन्द्र प्रधान

असीत राई

भीम दाहाल

भ्रमर।

मुलुक बाहिर; माइत घर; लड्गडाको साथी।

आज रमिता छ।

बसाइँ; ब्रह्मपुत्रका छेउछाउ।

टिस्टादेखि सतलजसम्म।

आँधी।

नीलकण्ठ।

यन्त्रणा; नयाँ क्षितिजको खोज।

अभीष्टको खोज; विद्रोह।

सन्दर्भ ग्रन्थः:

१. दयाराम श्रेष्ठ (सम्पा) भारतीय नेपाली कथा।
२. रामलाल अधिकारी (सम्पा.) नेपाली कथा यात्रा।
३. लक्खीदेवी सुन्दास र अरू (सम्पा) सम्मेलन कथा सङ्ग्रह।
४. राजनारायण प्रधान(सम्पा.) दार्जिलिङका कथा र कथाकार (खण्ड एक र दुई)।
५. लीलबहादुर क्षत्री पूर्वाञ्चल भारतीय नेपाली कथा साहित्य र...।
६. इन्द्रबहादुर राई नेपाली उपन्यासका आधारहरू।
७. कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान नेपाली उपन्यास र उपन्यासकार।
८. मोहन पी. दाहाल आधुनिक नेपाली उपन्यास।
९. मोहन पी. दाहाल दार्जिलिङका नेपाली उपन्यास परम्परा र प्रवृत्ति।

१०. छविलाल उपाध्याय	लीलबहादुर क्षत्री र उनको ब्रह्मपुत्रका छेउछाउ।
११. घनश्याम नेपाल	आख्यानका कुरा।
१२. प्रतापचन्द्र प्रधान	नेपाली उपन्यास: परम्परा र पृष्ठभूमि।
१३. राजेन्द्र सुवेदी	नेपाली उपन्यास परम्परा र प्रवृत्ति।
१४. ऋषिराज बराल	उपन्यासको सौन्दर्यशास्त्र।
१५. कृष्णहरि बराल र नेत्र एटम	उपन्यासको सिद्धान्त र नेपाली उपन्यास।
१६. लक्ष्मीप्रसाद पराजुली	नेपाली कथा साहित्यमा उत्तर पूर्वीय भारतको योगदान।
१७. अविनाश श्रेष्ठ(सम्पा.)	आधुनिक भारतीय नेपाली कथा।
१६. एस. एडमन्ड्सन मुन्से	लोक, एन एन्ट्रडक्सन टु दि साइन्स अफ् फोकलोर एन्ड लिटरेचर।
१७. अलान डन्डेस	दि स्टडी अफ् फोकलोर।
१८. अलान डन्डेस	एसेज इन फोकलोरिस्टिक्स।
१९. जवाहरलाल हान्डु र अन्य (सम्पा)	फोकलोर इन इन्डिया (खण्ड एक, दुई, तीन)।
२०. एस. एस. गुप्त (सम्पा)	स्टडिज इन इन्डियन फोक कल्चर।
२१. टी. एस. इलियट	टुवाइर्स दि डेफिनेसन अफ् कल्चर।

समूह 'ग' - लोक साहित्यशास्त्र र नेपाली लोक साहित्य एवम् लोक संस्कृति पाठ्यचर्या-४०९ लोक साहित्यशास्त्र

५०

पाठ्य विषय:

- लोकवार्ता - अर्थ, स्वरूप, प्रकृति, क्षेत्र, विशेषता र महत्त्व।
- लोकवार्ताका अङ्ग-उपाङ्गहरूको परिचय।
- लोकवार्ताका र अन्य ज्ञानानुशासनहरूमाझ सम्बन्ध।
- लोकवार्ताको अङ्गका रूपमा लोक साहित्यको स्वरूप, विशेषता र महत्त्वको चिन्हारी।
- लोकवार्ता अध्ययनका विविध पद्धति र विधिहरूको परिचय।
- लोक साहित्यको अध्ययन परम्परा र लोक साहित्यशास्त्रको विकास।
- लोक साहित्यका भेद-उपभेदहरूको परिचय।
- लोक साहित्यको समाज-सांस्कृतिक अध्ययन।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. चूडामणि बन्धु	नेपाली लोक साहित्य।
२. जीवेन्द्रदेव गिरी	लोक साहित्यको अवलोकन।
३. तुलसी दिवस (संयोजक)	नेपाली लोक-संस्कृति संगोष्ठी।
४. डा. सत्येन्द्र	लोक साहित्य विज्ञान।

५. कृष्णदेव उपाध्याय	लोक साहित्य की भूमिका।
६. श्याम परमार	भारतीय लोक साहित्य।
७. श्रीराम शर्मा	लोक साहित्य सिद्धान्त और प्रयोग।
८. जवाहरलाल हान्दु	लोक साहित्य स्वरूप एवं सर्वेक्षण।
९. दिनेश्वर प्रसाद	लोक साहित्य और संस्कृति।
१०. कमला प्रसाद (सं)	लोक साहित्य और संस्कृति।
११. राजीवलोचन शर्मा	जनजातीय जीवन और संस्कृति।
१२. स्टिथ थम्पसन	मोटिफ इन्डेक्स अन्ड फोक लिटरेचर (छ खण्ड)।
१३. भ्लादिमिर प्रप	दि मर्फोलजी अन्ड फोक टेल्स।
१४. फ्रेजर	दि गोल्डन बाव।
१५. विलियम क्रुक	रिलिजियन एन्ड फोकलोर अन्ड नर्दन इन्डिया।
१६. एस. एड्मन्ड्सन मुन्से	लोक, एन एन्ट्रडक्सन टु दि साइन्स अन्ड फोकलोर एन्ड लिटरेचर।
१७. अलान डन्डेस	दि स्टडी अन्ड फोकलोर।
१८. अलान डन्डेस	एसेस इन फोकलोरिस्टिक्स।
१९. जवाहरलाल हान्दु र अन्य (सम्पा)	फोकलोर इन इन्डिया (खण्ड एक, दुई, तीन)।
२०. एस. एस. गुप्त (सम्पा)	स्टडिज इन इन्डियन फोक कल्चर।
२१. टी. एस. इलियट	टुवाइर्स दि डेफिनेसन अन्ड कल्चर।

पाठ्यचर्या-४१० नेपाली लोक साहित्य एवम् लोक संस्कृति

५०

पाठ्य विषयः

- नेपाली लोकवार्ताको अध्ययन
- नेपाली लोकवार्ताको स्वरूप, शैली र यसका भेद-उपभेदहरू।
- नेपाली लोक काव्य तथा लोक गीतका भाव, स्वरूप, शैली र विशेषताको अध्ययन।
- नेपाली लोक आख्यान-स्वरूप, शैली र विशेषता
- नेपाली लोक नाट्य-स्वरूप, शैली र विशेषता।
- नेपाली लोक साहित्यका प्रकीर्ण भेदः उखान, टुक्का, गाउँ खाने कथा, अड्को।

सन्दर्भ ग्रन्थः

१. धर्मराज थापा र हंसपुरे सुवेदी	नेपाली लोक साहित्यको विवेचना।
२. चूडामणि बन्धु	नेपाली लोक साहित्य।
३. जीवेन्द्रदेव गिरी	लोक साहित्यको अवलोकन।
४. तुलसी दिवस (संयोजक)	नेपाली लोक-संस्कृति संगोष्ठी।
५. काजीमान कन्दडुबा	नेपाली जन साहित्य।
६. एम. एम. गुरुड	बिर्सिएको संस्कृति।

७. एस. एम. वाइबा	परम्परागत नेपाली लोक गीत: लोक संस्कृति।
८. जनकलाल शर्मा	हाम्रो समाज एक अध्ययन।
९. प्रेमकुमार खत्री	नेपाली समाज र संस्कृति।
१०. डी. बी. सिंह	त्रिवेणी।
११. बालकृष्ण सम	ललितकला।
१२. शान्तिराज शर्मा	ख्रस किरात संस्कृति।
१३. शान्ति सुरभ	हाम्रो संस्कृति: एक अध्ययन।

समूह 'घ' - भारतीय नेपाली महाकाव्य र खण्डकाव्य

५०

पाठ्यचर्या - ४११ भारतीय नेपाली महाकाव्य

पाठ्य कृति:

मोहन दुखुन	मन्दाकिनी; कर्मायण।
तुलसी कश्यप	जन्मभूमि; आमा; मन्थन।
विद्यापति दाहाल	उषाहरण।
छविलाल उपाध्याय	महाकवि देवकोटा।

पाठ्यचर्या-४१२ भारतीय नेपाली खण्डकाव्य

५०

पाठ्य कृति:

नरेन्द्रप्रसाद कुमाई	रोदन
अगमसिंह गिरी	याद; युद्ध र योद्धा।
बलबहादुर सारु मगर र अन्य	आनन्द लहरी (आठ भाग सम्पूर्ण)।
डाकमान राई	दार्जिलिङको पैहोको सवाई।
नन्द हाङ्खिम	चियाबारी।
युद्धवीर राणा	चिहान नपाएका तक्माहरू।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. गोपालचन्द्र (प्रकाशक)	सवाई पच्चीसा।
२. भीमकान्त उपाध्याय	सवाई र लहरी काव्य सङ्ग्रह।
३. भीमकान्त उपाध्याय	सरसर्ती पढ्दा।
४. भीमकान्त उपाध्याय	आँख्रीझ्यालबाट हेर्दा।
५. भीमकान्त उपाध्याय	केही समीक्षात्मक निबन्धहरू।
६. लक्खीदेवी सुन्दास	समय र समीक्षा।
७. पुष्प शर्मा	भाषा-साहित्य विचरण।
८. टी. बी. चन्द्र सुब्बा (सम्पा)	महाकवि तुलसीराम कश्यप स्मृति ग्रन्थ।
९. राममणि रिसाल	नेपाली काव्य र कवि।
१०. विजयकुमार राई (सम्पा)	अगमसिंह गिरी रचनावली (ग्रन्थ चार)।

समूह - 'ड' भाषा-अध्ययन परम्परा र प्रमुख सिद्धान्त १००
पाठ्यचर्या-४१३ भाषा अध्ययनको भारतीय परम्परा र सिद्धान्त ५०

पाठ्य विषय:

- भाषा अध्ययनको भारतीय परम्परा र सिद्धान्त।
- वैदिक परम्परा
- यास्क र तिनको निघण्टु।
- पाणिनीय परम्परा।
- प्राकृत र अपभ्रंश भाषाको व्याकरण परम्परा।
- आधुनिक भाषा-चिन्तनमा पाणिनीय परम्पराको प्रभाव।

पाठ्यचर्या-४१४ भाषा अध्ययनको पाश्चात्य परम्परा र सिद्धान्त ५०

पाठ्य विषय:

- भाषा अध्ययनको पाश्चात्य परम्परा र सिद्धान्त।
- ऐतिहासिक तुलनात्मक भाषाविज्ञान।
- वर्णनात्मक एवम् संरचनात्मक भाषाविज्ञान।
- पाश्चात्य भाषा चिन्तनको विकास।
- जेनेभा सम्प्रदाय।
- प्राग सम्प्रदाय।
- अमेरिकेली सम्प्रदाय।
- रसियाली सम्प्रदाय।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

१. चूडामणि बन्धु	भाषा विज्ञानका सम्प्रदाय।
२. पाणिनि	अष्टाध्यायी।
३. डा. नगेन्द्र (प्र. सम्पा)	भाषाशास्त्र के सूत्रधार।
४. भोलानाथ तिवारी	आधुनिक भाषा विज्ञान।
५. जी. सी. लेप्की	स्ट्रक्चरल लिङ्ग्विस्टिक्स : जेनेरल सर्वे।
६. ज्योफ्री स्याम्सन	स्कुल्स अन्ड लिङ्ग्विस्टिक्स।

क्रमिक मूल्याङ्कन:

(क) सामूहिक परिचर्चा	२५
(ख) सङ्गोष्ठी	
अथवा	
लघु शोध पत्र	२५
(ग) मौखिक परीक्षा	५०

१००